

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

«02» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Виробнича практика «Комплексна зі спеціальності»

освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок

галузь знань 07 Управління та адміністрування

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

ПОЛТАВА
2027-2028 н. р.

Розробник: Краснікова Оксана, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

Робоча програма практики розглянута та схвалена
на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Робоча програма практики схвалена радою з якості вищої освіти спеціальності
Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Протокол від 02 вересня 2024 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності
Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок

Світлана ЗОРЯ

1. Опис практики

Таблиця 1

Опис виробничої практики «Комплексна зі спеціальності»

Елементи характеристики	072 ФБССФР_бд_2024
Загальна кількість годин	180
Кількість кредитів	6
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	Обов'язкова
Рік навчання (курс)	4
Семестр	8
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

2. Заплановані результати навчання

Метою виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» є поглиблення, узагальнення і вдосконалення набутих у закладі вищої освіти знань із фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, оволодіння професійним досвідом, компетентностями з основних фахових дисциплін, здійснення оцінки фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання та дослідження практичних аспектів фінансів суб'єкта господарювання в реальних умовах ринкового середовища, виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності.

Завдання виробничої практики «Комплексна зі спеціальності»:

- знайомлення із загальною характеристикою та вивчення організаційної структури суб'єкта господарювання та з'ясування місця й значення в ній фінансового (обліково-фінансового) відділу (за його відсутності – бухгалтерії та/або економічного відділу, що виконують функції фінансового відділу);

- проведення оцінки фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання (підприємств / банківських установ / страхових компаній / бюджетних організацій / фіскальних органів / професійних учасників фондового ринку);

- вивчення практичних аспектів фінансів суб'єкта господарювання (підприємств / банківських установ / страхових компаній / бюджетних організацій / фіскальних органів / професійних учасників фондового ринку);

- формування фахових здібностей на базі одержаних у закладі вищої освіти теоретичних знань;

- закріплення практичних навичок із фаху на базі визначеного суб'єкта господарювання;

- збір матеріалу для виконання індивідуального завдання та самостійної роботи.

Проходження виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» сприяє формуванню:

компетентностей:

- загальних:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- фахових:

ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ФК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування).

ФК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

ФК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

ФК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

ФК12. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансового, облікового, статистичного та інвестиційного забезпечення розвитку підприємств аграрної сфери й інших галузей економіки.

програмних результатів навчання:

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування).

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР24. Визначати місце і значення облікової, аналітично-цифрової, статистичної та інформаційної систем у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання.

ПР25. Оцінювати процеси та явища, що відбуваються у сфері залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери й інших галузей економіки.

3. Програма практики

Зміст практики визначається з урахуванням особливостей бази практики.

Зміст практики на базі підприємств різних галузей національної економіки:

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура підприємства. Повна та скорочена назва підприємства. Організаційно-правова форма діяльності. Юридична адреса. Наявність філій, відділень та короткі відомості про них. Мета та основні напрямки діяльності підприємства. Законодавчо-нормативна база, яка регулює діяльність підприємства. Організаційно-виробнича структура підприємства. Місце фінансової служби в організаційній структурі підприємства. Організація та основні етапи фінансово-економічної діяльності на підприємстві.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності підприємства. Оцінка активів та пасивів підприємства. Оцінка необоротних та оборотних активів. Оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості. Оцінка платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності підприємства. Оцінка фінансових результатів та рентабельності діяльності підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів підприємства

3.1. Оподаткування підприємства та організація розрахунків по соціальному страхуванню. Загальна характеристика податків і зборів на підприємстві. Оцінка порядку нарахування та сплати прямих податків і зборів. Порядок нарахування та сплати непрямих податків. Вплив непрямих податків на фінансово-господарську діяльність підприємства. Податкова звітність

підприємства, порядок її оформлення та подання. Організація розрахунків по соціальному страхуванню на підприємстві. Страхування тимчасової втрати працездатності. Порядок нарахування та сплати єдиного соціального внеску. Звітність по соціальному страхуванню, порядок її оформлення та подання.

3.2. Фінансове планування на підприємстві. Розробка фінансової стратегії діяльності підприємства. Напрями здійснення, види, методи фінансового планування. Організація фінансового планування та прогнозування на підприємстві. Фінансовий план підприємства та порядок його складання. Характеристика оперативного фінансового планування. Розробка плану руху грошових коштів за видами діяльності (основна, інвестиційна, фінансова). Складання платіжного календаря та прогнозної фінансової звітності підприємства.

3.3. Фінансова санація підприємства. Фінансова санація підприємства та порядок її проведення. Аналіз причин виникнення фінансової кризи на підприємстві. Оцінка сильних та слабких сторін діяльності підприємства. Характеристика внутрішніх та зовнішніх джерел фінансової санації. Оцінка санаційної спроможності підприємства. Порядок проведення санації балансу. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємства. Судове врегулювання господарських спорів. Розробка антикризових заходів діяльності підприємства.

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напрямку наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

на базі банківської установи

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура банківської установи. Опис основних ідентифікаційних ознак банку як юридичної особи. Найменування банку (повне і скорочене за наявності). Дата створення та історія становлення. Організаційно-правова форма. Юридична адреса. Наявність філій, відділень тощо та короткі відомості про них. Цілі та види діяльності банківської установи. Рейтинги банку. Організаційна побудова банку. Ознайомлення зі статутом банку. Розмір, порядок формування статутного капіталу банку, види акцій банку (номінальна вартість та загальна кількість). Організаційна будова банку. Структура управління банком, органи управління, їх компетенція та порядок прийняття рішень. Тип організаційної структури банку. Вплив на організаційну структуру банку специфіки його діяльності, стратегічних і тактичних цілей, історії розвитку. Розмір та порядок утворення резервів та інших загальних фондів банку. Порядок розподілу прибутків та покриття збитків. Взаємовідносини банку із іншими суб'єктами фінансової системи.

Розділ 2. Оцінка основних фінансових показників діяльності банківської установи. Аналіз складу, структури та динаміки активів банку. Аналіз складу, структури та динаміки зобов'язань банку. Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу банку. Аналіз складу, структури та динаміки доходів банку. Аналіз складу, структури та динаміки витрат банку. Загальна оцінка динаміки

доходів, витрат та чистого прибутку банку. Аналіз формування та динаміки чистого процентного доходу банку. Аналіз формування і динаміки чистого прибутку. Аналіз формування та динаміки сукупного доходу банку. Аналіз рентабельності діяльності банку. Аналіз рентабельності активів та власного капіталу банку. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності банку. Аналіз руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банку.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів банківської установи.

3.1. Аналіз операцій банку по залученню ресурсів та інвестиційно-кредитної діяльності банку. Аналіз депозитів комерційного банку і розвитку клієнтської бази. Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів. Аналіз строкових депозитів. Аналіз депозитів до запитання. Оцінювання обґрунтованості залучення міжбанківських кредитів. Оцінювання депозитної політики банку. Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів. Аналіз обсягів і вартості кредитних вкладень. Аналіз структури кредитного портфеля. Аналіз оборотності кредитів. Аналіз руху кредитів. Аналіз кредитоспроможності позичальника. Аналіз ризиків кредитного портфеля і формування резервів (класифікація кредитного портфеля за ступенем ризику, критерії прийняття забезпечення за кредитними операціями при розрахунку резервів, порядок розрахунку резервів під кредитні ризики. Аналіз операцій банку з цінними паперами. Оцінка вартості цінних паперів.

3.2. Аналіз банківських послуг та валютних операцій банку. Аналіз розрахункових і касових послуг. Аналіз операцій банку з банківськими платіжними картками. Аналіз трастових послуг. Аналіз депозитарних послуг. Аналіз операцій з банківськими металами. Послуги банку з обслуговування вексельного обороту. Аналіз операцій банку з надання в оренду індивідуальних банківських сейфів. Аналіз масштабів, динаміки та структури валютних операцій. Аналіз валютних курсів і контрактів. Аналіз ефективності валютних операцій.

3.3. Аналіз дотримання банком пруденційних нормативів. Нормативи капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1), достатності регулятивного капіталу (Нрк), достатності капіталу 1 рівня (Нк1), достатності основного капіталу 1 рівня (Нок1). Нормативи ліквідності: коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}), коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами (LCR_{ІВ}), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR). Нормативи кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9). Нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), загальної суми інвестування (Н12). Ліміти відкритої валютної позиції: норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1), норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2), норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRBB), Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCRiB).

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напрямку наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з

наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

на базі страхової компанії

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура страхової компанії. Повна і скорочена назва страхової компанії. Юридична адреса. Інформація про відокремлені підрозділи та короткі відомості про них. Законодавчо-нормативна база, яка регулює діяльність страхової компанії. Відомості про державну реєстрацію в Єдиному державному реєстрі та про включення до Державного реєстру фінансових установ. Структура власності, відомості про власників істотної участі. Система управління страховика. Організаційна структура страховика. Перелік фінансових послуг (послуг із страхування, перестрахування), що надаються страховиком, інформація про ліцензії та дозволи. Інформація щодо договорів страхування. Інформація щодо вартості (ціни, тарифів) щодо фінансових послуг, що надаються страховиком. Політика винагороди страховика. Взаємовідносини страхової компанії із іншими суб'єктами фінансової системи.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності страхової компанії. Аналіз джерел формування капіталу страхової компанії. Склад, структура та динаміка активів страхової компанії. Склад, структура та динаміка пасивів страхової компанії. Структура та динаміка надходження і витрачання грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії. Аналіз руху грошових коштів страхової компанії у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Оцінка фінансової стійкості та ділової активності страхової компанії.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів страхової компанії.

3.1. Аналіз страхових операцій. Аналіз основних показників діяльності страхових компаній. Аналіз страхового доходу, витрат на страхові послуги та результату страхових послуг страхової компанії за класами страхування, лініями бізнесу. Рівень виплат.

3.2. Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та рентабельності діяльності страхової компанії. Оцінка складу, структури та динаміки доходів і витрат страхової компанії. Аналіз динаміки показників формування фінансових результатів діяльності страхової компанії. Аналіз страхового доходу, витрат за страховими послугами та чистих витрат за утримуваними контрактами з перестрахування. Аналіз факторів впливу на формування фінансових результатів діяльності страховика. Оцінка абсолютних показників ефективності функціонування страхової компанії. Аналіз рентабельності діяльності страхової компанії.

3.3. Оцінка платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика. Забезпечення платоспроможності страхової компанії. Оцінка регулятивного капіталу страховика. Оцінка складу та структури технічних резервів страхової компанії. Перевірка адекватності сформованих технічних резервів. Оцінка

інвестиційної діяльності страховика. Оцінка покриття технічних резервів активами.

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напряму наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

на базі бюджетної установи

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура суб'єкта господарювання. Повна і скорочена назва бази практики. Юридична адреса. Форма власності й організаційно-правова форма. Цілі та види діяльності бази практики. Склад і функції фінансового апарату, місце фінансової служби в загальній організаційній структурі бюджетної установи. Організація фінансово-економічної роботи. Фінансові обов'язки та їх розподіл між спеціалістами бази практики.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників. Оцінка забезпеченості матеріальними ресурсами та ефективності їх використання. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості бюджетної установи. Оцінка капіталу. Аналіз фінансової стійкості бюджетної установи.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів бюджетної установи

3.1. Фінансовий механізм бюджетної установи. Порядок виділення бюджетних коштів на основі встановлених нормативів. Склад і структура видатків бюджетної установи за джерелами їх формування за останні три роки. Аналіз співвідношення касових і фактичних видатків. Розподіл видатків на поточні та капітальні, захищені статті видатків бюджетної установи. Аналіз зміни обсягу та структури видатків, визначення факторів впливу. Взаємовідносини з органами казначейства в процесі фінансування бюджетної установи.

3.2. Фінансове планування діяльності бюджетної установи. Планування поточних і капітальних витрат в процесі складання кошторису даної установи. Методи планування видаткової частини бюджетної установи. Аналіз фінансування бюджетної установи. Аналіз основних показників, що визначають обсяг бюджетних асигнувань. Взаємовідносини з місцевими фінансовими органами в процесі складання кошторису бюджетної установи.

3.3. Процедура державних закупівель в бюджетній установі. Порядок планування закупівель. Проведення тендеру. Особливості здійснення різних типів закупівель. Здійснення закупівель та їх оплата. Взаємовідносини з іншими учасниками державних закупівель.

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напряму наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

на базі органів державної податкової служби України (управління, інспекція)

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура органу державної податкової служби (управління, інспекція, відділ). Завдання та функції управління (інспекції), його місце в структурі ДПС України. Розподіл повноважень та взаємозв'язок між працівниками управління (інспекції). Нормативно-правові акти, якими керується у роботі управління (інспекція). Внутрішні документи та організація роботи з документами. Облікові реєстри, що ведуться в управлінні (інспекції, відділі). Користувачі інформації з облікових реєстрів. Єдина база даних податкових знань. Матеріали, що розміщуються на Web-сайті. Схеми документообороту та обміну інформацією в процесі взаємовідносин із структурними підрозділами ДПС України та іншими державними органами.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності органу державної податкової служби (управління, інспекція, відділ). Оцінка виконання бюджетів різних рівнів за обсягами мобілізованих коштів від сплати всіх видів податків. Аналіз складу, структури та динаміки сплачених податків платниками, зареєстрованими в органі державної податкової служби (управлінні, інспекції).

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів органів державної податкової служби (управління, інспекція)

3.1. Непряме оподаткування. Оцінка складу платників непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний податок, мито), об'єктів оподаткування, порядку обчислення сум податків і сплати в бюджет, пільги і звітність платників. Характеристика порядку визначення податкового зобов'язання з ПДВ, акцизного податку, складання податкової звітності. Методика проведення камеральної перевірки податкової звітності платників непрямих податків та оформлення їх наслідків.

3.2. Прибуткове оподаткування підприємств та населення. Оцінка складу платників податку на прибуток підприємств, механізму формування доходів і витрат для визначення об'єктів оподаткування, системи ставок податку і пільг та термінів нарахування та сплати в бюджет. Аналіз методології нарахування податкових зобов'язання з податку на прибуток, складання податкової звітності та її камеральної перевірки з оформленням можливих наслідків. Аналіз складу доходів, що оподатковуються, виплат, які не підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб, системи ставок податку, податкових соціальних пільг, податкової знижки та порядку їх надання. Характеристика порядку декларування доходів громадян. Оцінка методики проведення перевірки з питань правильності утримання, повноти і своєчасності сплати в бюджет утриманих сум податків та оформлення результатів таких перевірок. Аналіз повноти дотримання законодавства щодо оподаткування доходів фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Механізм проведення перерахунків по податку з врахуванням наданої податкової знижки за даними річної податкової декларації.

3.3. Майнове, екологічне, рентне та місцеве оподаткування. Оцінка складу платників єдиного податку, майнового податку (в розрізі складових податку), екологічного податку, рентної плати (в розрізі складових податку) та

місцевих податків зборів, об'єктів оподаткування, порядку обчислення сум податків і зборів та сплати в бюджети державного і місцевого рівнів, пільги і звітність платників. Обґрунтування повноважень місцевих органів влади у встановленні на своїх територіях конкретних місцевих податків і зборів. Характеристика порядку обчислення єдиного податку, майнового податку (в розрізі складових податку), екологічного податку, рентної плати (в розрізі складових податку) та місцевих податків зборів, складання податкової звітності. Методика проведення камеральної перевірки податкової звітності платників єдиного податку, майнового податку (в розрізі складових податку), екологічного податку, рентної плати (в розрізі складових податку) та місцевих податків зборів та оформлення їх наслідків.

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напряму наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

на базі професійного учасника фондового ринку

Розділ 1. Загальна характеристика професійного учасника фондового ринку та його організаційна структура. Повна та скорочена назва професійного учасника фондового ринку (ПУФР). Юридична адреса. Форма власності й організаційно-правова форма. Наявність філій, представництв, відділень та короткі відомості про них. Цілі та види послуг ПУФР. Організаційно-функціональна побудова ПУФР. Органи управління ПУФР та їх повноваження. Напрямки діяльності ПУФР. Організація фінансової роботи.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності. Аналіз активів і пасивів товариства. Оцінка фінансової стійкості. Аналіз платоспроможності та ліквідності. Аналіз фінансових результатів діяльності. Оцінка ефективності діяльності.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів професійного учасника фондового ринку

3.1. Організація професійної діяльності учасника фондового ринку. Напрямки професійної діяльності учасника фондового ринку. Характеристика напрямів діяльності та аналіз показників. Характеристика та аналіз фінансових інструментів, що обслуговуються учасником фондового ринку. Обсяг та структура операцій на фондовому ринку.

3.2. Практичні аспекти механізму професійної діяльності учасників фондового ринку. Електронна торгівельна система фондового ринку та її операційний механізм. Капіталізація фондового ринку за лістингом. Ціноутворення та управління активами фондового ринку. Аналіз здійснення хеджевих операцій з урахуванням ситуацій на фондовому ринку. Організація фінансових взаємовідносин з іншими учасниками фондового ринку.

3.3. Фінансовий контроль діяльності та управління фінансовими ризиками професійного учасника фондового ринку. Характеристика системи внутрішнього контролю за рівнями. Опис внутрішньої політики учасника фондового ринку. Характеристика ризик-менеджменту учасника. Розподіл

повноважень. Характеристика взаємовідносин учасника фондового ринку з державним регулятором. Подання звітності про фінансову діяльність учасником фондового ринку до регулятора. Дотримання правил і стандартів професійної діяльності. Фінансова дисципліна та порушення діяльності. Заходи щодо усунення порушень діяльності. Порядок та показники розглянутих справ про правопорушення на фондовому ринку.

Розділ 4. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напряму наукових досліджень (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень.

4. Структура (тематичний план) практики

Таблиця 2

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі підприємств різних галузей національної економіки

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура підприємства	10
Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності підприємства	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів підприємства	30
3.1. Оподаткування підприємства та організація розрахунків по соціальному страхуванню	
3.2. Фінансове планування на підприємстві	30
3.3. Фінансова санація підприємства	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

Таблиця 3

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі банківської установи

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура банківської установи	10
Розділ 2. Оцінка основних фінансових показників діяльності банківської установи.	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів банківської установи.	30
3.1. Аналіз операцій банку по залученню ресурсів та інвестиційно-кредитної діяльності банку	
3.2. Аналіз банківських послуг та валютних операцій банку	30
3.3. Аналіз дотримання банком пруденційних нормативів	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

Таблиця 4

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі страхової компанії

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура страхової компанії	10
Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності страхової компанії	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів страхової компанії.	30
3.1. Аналіз страхових операцій	
3.2. Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та рентабельності діяльності страхової компанії	30
3.3. Оцінка платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

Таблиця 5

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі бюджетної установи

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура суб'єкта господарювання	10
Розділ 2. Оцінка фінансових показників	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів бюджетної установи	30
3.1. Фінансовий механізм бюджетної установи	
3.2. Фінансове планування діяльності бюджетної установи	30
3.3. Процедура державних закупівель в бюджетній установі	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

Таблиця 6

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі органів державної податкової служби України (управління, інспекція)

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура органу державної податкової служби (управління, інспекція, відділ)	10
Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності органу державної податкової служби (управління, інспекція, відділ)	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів органів державної податкової служби (управління, інспекція)	30
3.1. Непряме оподаткування	
3.2. Прибуткове оподаткування підприємств та населення	30
3.3. Майнове, екологічне, рентне та місцеве оподаткування	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

Таблиця 7

Структура (тематичний план) виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» на базі професійного учасника фондового ринку

Назви теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальна характеристика професійного учасника фондового ринку та його організаційна структура.	10
Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності	50
Розділ 3. Практичні аспекти фінансів професійного учасника фондового ринку	30
3.1. Організація професійної діяльності учасника фондового ринку	
3.2. Практичні аспекти механізму професійної діяльності учасників фондового ринку	30
3.3. Фінансовий контроль діяльності та управління фінансовими ризиками професійного учасника фондового ринку	30
Розділ 4. Індивідуальне завдання	30
Разом	180

5. Індивідуальні завдання з практики

Програмою виробничої практики «Комплексна зі спеціальності» передбачено виконання індивідуального завдання. Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства (установи, організації).

Рекомендована тематика індивідуальних завдань:

1. Охарактеризувати інвестиційну привабливість фінансових інструментів на фондовому ринку.
2. Проаналізувати індикатори оцінки стану системи економічної безпеки фондового ринку.
3. Проаналізувати методи, моделі торгівельних індикаторів та портфелів цінних паперів.
4. Розкрити та охарактеризувати механізм оцінювання ризиків діяльності професійного учасника фондового ринку.
5. Охарактеризувати методи управління ризиками діяльності професійного учасника фондового ринку.
6. Проаналізувати динаміку випусків акцій підприємств, зареєстрованих НКЦПФР та в регіоні (за останні 5 років).
7. Проаналізувати динаміку випусків облігацій підприємств, зареєстрованих НКЦПФР та в регіоні (за останні 5 років).
8. Проаналізувати динаміку обсягів біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі (за останні 5 років).
9. Проаналізувати динаміку обсягів біржових контрактів з фінансовими інструментами на організаторах торгівлі (за останні 5 років).
10. Проаналізувати та порівняти обсяги біржових торгів загалом та в розрізі фінансових інструментів (станом на останні 5 дат).
11. Ознайомитися зі справами двох/трьох платників податку на додану вартість, проаналізувати Податкові декларації з податку на додану вартість, провести камеральну перевірку та оформити її наслідки.
12. Ознайомитися зі справами двох/трьох платників акцизного податку, проаналізувати Декларації акцизного податку, провести камеральну перевірку та оформити її наслідки.
13. Проаналізувати стан платіжної дисципліни двох/трьох платників податку на додану вартість за минулий рік. Зробити оцінку дотримання термінів сплати податку на додану вартість в бюджет / своєчасності відшкодування податку на додану вартість платниками податку.
14. Ознайомитися зі справами двох/трьох платників податку на прибуток, проаналізувати Податкові декларації з податку на прибуток, провести камеральну перевірку та оформити її наслідки.
15. Проаналізувати стан платіжної дисципліни двох/трьох платників податку на прибуток підприємств за минулий рік. Зробити оцінку дотримання термінів сплати податку на прибуток підприємств в бюджет платниками податку.
16. Ознайомитися зі справами двох/трьох платників податку на доходи фізичних осіб, проаналізувати Податкові розрахунки сум доходу,

нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, провести камеральну перевірку та оформити її наслідки.

17. Ознайомитися зі справами двох/трьох платників податку на доходи фізичних осіб, проаналізувати факт дотримання податкового законодавства при застосуванні податкових соціальних пільг і обчисленні сум податку на доходи фізичних осіб у вигляді заробітної плати.

18. Проаналізувати стан декларування доходів громадян в регіоні за два/три останніх роки. Зробити висновки, що структурних змін в складі доходів, які декларувались та в частині зміни динаміки обсягів надходжень до бюджетів від оподаткування доходів, що підлягали декларуванню.

19. Ознайомитися зі справами чотирьох платників єдиного (представників різних груп), проаналізувати Податкові декларації єдиного податку, провести камеральну перевірку та оформити її наслідки.

20. Проаналізувати стан платіжної дисципліни чотирьох платників єдиного (представників різних груп) за минулий рік. Зробити оцінку дотримання термінів сплати єдиного податку в бюджет платниками податку.

21. Дослідити структуру формування і використання ресурсів бюджетної установи (за останні три роки). Проілюструвати результати розрахунків графічно.

22. Визначити структуру доходів бюджетної установи (за останні три роки) та місце у них офіційних трансфертів. Проілюструвати результати розрахунків графічно.

23. Дослідити обсяги фінансування бюджетної установи та виконання за видатками в розрізі бюджетної класифікації (за останні три роки). Проілюструвати результати розрахунків графічно.

24. Дослідити джерела формування загального фонду бюджетної установи (за останні три роки).

25. Дослідити джерела формування спеціального фонду бюджетної установи (за останні три роки).

26. Оцінити ефективність діяльності бюджетної установи за результативними показниками (за останні три роки).

27. Дослідити структуру власних надходжень бюджетної установи.

28. Проаналізувати виконання плану надходжень бюджетної установи за кодами бюджетної класифікації.

29. Провести параметричний аналіз виконання кошторису бюджетної установи.

30. Дослідити напрямки використання фінансових ресурсів бюджетної установи.

31. Обґрунтувати фінансові відносини підприємства з державою з приводу оподаткування, проаналізувати динаміку основних податків і зборів, що сплачуються підприємством, зробити висновки.

32. Дослідити порядок нарахування та сплати непрямих податків, оцінити їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства, оформити податкову звітність.

33. Проаналізувати порядок нарахування та сплати прямих податків і зборів підприємства, оформити податкову звітність.

34. Оцінити порядок розрахунків за соціальним страхуванням на підприємстві, дослідити особливості розрахунку фонду оплати праці та порядку нарахування єдиного соціального внеску, ознайомитись із методикою складання звітності за соціальним страхуванням.

35. Проаналізувати фінансову стратегію діяльності підприємства, дослідити особливості та порядок складання поточного фінансового плану, розробити фінансовий план підприємства.

36. Дослідити особливості складання оперативного фінансового плану підприємства, проаналізувати надходження, видатки та надлишок (дефіцит) грошових коштів за даними оперативного фінансового плану підприємства, зробити висновки.

37. Дослідити особливості складання прогностичної фінансової звітності підприємства, скласти прогностичний баланс, прогностичний звіт про фінансові результати, прогностичний звіт про рух грошових коштів, прогностичний звіт про власний капітал.

38. Оцінити санаційну спроможність підприємства, розробити санаційну концепцію та програму фінансової санації підприємства.

39. Проаналізувати фактори виникнення фінансової кризи на підприємстві та можливість настання банкрутства, розробити шляхи розвитку сильних та нейтралізації слабких сторін діяльності підприємства.

40. Оцінити можливість настання банкрутства підприємства, розробити програму його фінансового оздоровлення.

41. Проаналізувати рейтингову оцінку банку за системою CAMELSO.

42. Проаналізувати послуги банку сфері зовнішньоекономічної діяльності, міжнародних розрахунків та валютних операцій.

43. Проаналізувати депозитарну діяльність банку.

44. Проаналізувати дилерську і брокерську діяльність банку на фондовому ринку.

45. Проаналізувати досвід банку щодо розміщення корпоративних облігацій.

46. Проаналізувати портфель цінних паперів банку.

47. Провести аналіз структури кредитів банку за видами економічної діяльності.

48. Провести аналіз структури валютних активів за видами валют.

49. Проаналізувати роль банку у фінансовому механізмі нарахування і сплати податку на доходи фізичних осіб.

50. Проаналізувати фінансовий механізм нарахування і сплати непрямих податків комерційним банком.

51. Проаналізувати фінансовий механізм нарахування і сплати податку на прибуток. Визначити особливості формування податкових різниць для банківських установ.

52. Провести аналіз банківських ризиків.

53. Охарактеризувати напрями взаємодії банківських та страхових

організацій. Навести цифрові дані (страхування банківського ризику, страхування майнових ризиків банку тощо) та зробити відповідні висновки.

54. Провести аналіз лізингових операцій комерційного банку.

55. Провести аналіз факторингових та форфейтингових операцій комерційного банку.

56. Визначити рейтинг страхової компанії на ринку в розрізі основних класів страхування, ліній бізнесу. Інформацію представити в таблиці або зобразити графічно.

57. Розрахувати середній коефіцієнт виплат, абсолютну суму доходу страхових операцій страхової компанії та відносну дохідність в розрізі основних класів страхування, ліній бізнесу.

58. Дослідити систему оподаткування страхової компанії. Проаналізувати порядок нарахування та сплати податку на прибуток страхової компанії. Інформацію представити в таблиці або зобразити графічно.

59. Проаналізувати ефективність інвестиційної діяльності страхової компанії.

60. Провести аналіз перспективи страхування компанії в нішевих галузях (страхування кіберризиків, агрострахування, тощо).

61. Дослідити структуру клієнтів страхової компанії, сегментувати їх за різними критеріями (вік, вид страхування, частота звернень) та запропонувати стратегію персоналізації послуг.

62. Провести аналіз ефективності страхових виплат. Дослідити середній час виплат застрахованим особам, ідентифікувати проблемні місця у процесі врегулювання страхових випадків та запропонувати шляхи покращення.

63. Дослідити доцільність та перспективи використання Big Data у діяльності страхової компанії.

64. Дослідити вплив макроекономічних факторів (інфляція, курс валют, рівень безробіття, тощо) на діяльність страхової компанії.

65. Провести аналіз обсягів та часток страхових премій страхової компанії і її основних конкурентів на ринку (мінімум 3-х компаній) в розрізі основних класів страхування, ліній бізнесу. Інформацію представити в таблиці або зобразити графічно.

6. Вимоги до баз практики

Виробнича практика проводиться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), які залучаються для проведення виробничої практики студентів, мають відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає освітньо-професійній програмі Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок;

- здатність забезпечити виконання програми практики;

- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;

- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;

- надання студентам на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмам практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);

- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);

- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

Для проведення практики кафедра формує та подає на узгодження керівнику виробничої практики навчального відділу перелік підприємств (організацій, установ тощо), які відповідають вимогам до баз практик. Даний перелік може доповнюватися підприємствами (організаціями, установами тощо), запропонованими студентами.

Укладання договорів про проведення практики студентів з підприємствами (організаціями, установами тощо) здійснюється за сприяння кафедри, не пізніше як за місяць до початку практики. Договори, укладені з базами практики, є юридичною підставою для проходження практики студентами. Строк дії договорів погоджується договірними сторонами.

7. Організація проведення практики

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики студентів освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики студентів між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл студентів за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів студентам;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, на факультеті – декан, на кафедрі – завідувач кафедри.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету.

Заходи, пов'язані з організацією практики студентів, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики студентів.

Виробнича практика «Комплексна зі спеціальності» студентів проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання студентами всіх видів робіт згідно з програмою практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації, тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення студентам-практикантам інструктажів із охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість студентів-практикантів, яка закріплюється за ним, не повинна перевищувати десяти осіб.

На студентів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (в установі, організації, тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, студенти можуть бути зараховані на штатну посаду.

Керівник виробничої практики з виробничої практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання студентам;
- контролює своєчасне прибуття студентів до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження студентами;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої практики;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством і внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики;
- знайомить студентів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;
- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення студентом-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;
- контролює ведення щоденника, підготовку звіту студентом-практикантом;

- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного студента-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Студенти, які проходять виробничу практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захистити його перед комісією.

8. Вимоги до звітної документації з практики

Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики.

Результати проходження виробничої практики оформляються звітом, де висвітлюються всі розділи програми практики та додатки до них. Студент складає звіт з виробничої практики одночасно з її проходженням на відповідному робочому місці. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції. Всі основні результати, отримані практикантом мають бути підтверджені розрахунками та зведені у таблиці. У кожній таблиці повинна бути проілюстрована динаміка. Дані кожної таблиці мають бути проаналізовані в тексті з відповідними висновками.

Звіт виконується державною мовою. Викладення тексту роботи повинно бути логічним, аргументованим, стилістично вірним з використанням наукової мови та професійної термінології. Пряме переписування у звіті матеріалів із літературних джерел є неприпустимим.

Звіт повинен мати титульний аркуш і змістовну частину. По змісту та обсягу звіт повинен відповідати вимогам практики і відображати всі види робіт, передбачені навчально-методичними документами. Змістовна частина має складатися з таких розділів (з урахуванням змісту виробничої практики):

Титульний аркуш

Вступ

Розділ 1. Загальна характеристика та організаційна структура підприємства / банківської установи / страхової компанії / бюджетної установи / фіскальних органів / професійного учасника фондового ринку.

Розділ 2. Оцінка фінансових показників діяльності підприємства / банківської установи / страхової компанії / бюджетної установи / фіскальних органів / професійного учасника фондового ринку.

Розділ 3. Практичні аспекти фінансів підприємства / банківської установи / страхової компанії / бюджетної установи / фіскальних органів / професійного учасника фондового ринку.

3.1. *.....

3.2. *.....

3.3. *.....

Розділ 4. Індивідуальне завдання.

Висновки

Список використаних джерел (за необхідності)

Додатки

* зазначається відповідно до структури (тематичного плану) обраної бази практики

Сторінки звіту нумеруються в верхній правій частині аркуша, верхнє поле якого складає 20 мм, нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 10 – 15 мм. До комп'ютерного набору тексту звіту повинні бути витримані наступні вимоги: шрифт – Times New Roman (звичайний), розмір шрифту – 14, інтервал 1,5 (полуторний), щільність тексту – всюди повинна бути однаковою.

Заголовки структурних частин звіту «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛИ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу 1,25 см. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Кожну структурну частину звіту треба починати з нової сторінки, але остання сторінка розділу повинна бути заповнена не менше ніж на дві третіх. По тексту роботи не допускаються скорочення слів, за винятком загальноприйнятих. Не використовувати в тексті виділення жирним шрифтом (крім вступу, висновків, назв: розділів, підрозділів та таблиць) і курсивом (крім слова «Таблиця» і «Продовж. табл.»).

До звіту з виробничої практики додається список використаних джерел (за необхідності).

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документи. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

В кінці звіту і, відповідно, по розділах студент у вигляді висновків узагальнює практику та формулює пропозиції щодо вдосконалення досліджуваних питань (в тому числі індивідуального завдання).

Додатки оформлюють як продовження звіту на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті звіту. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над

заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

В додатках слід навести схеми, таблиці та первинні документи, пов'язані зі змістом розділів практики. Додатки мають включати всі документи, що оформлялися студентом відповідно до програми практики. Слід також додати копії форм фінансової звітності та інші інформаційні дані, доцільність використання яких обумовлена змістом практики чи специфікою діяльності суб'єкта господарювання.

Обсяг звіту з виробничої практики повинен складати не більше 35 сторінок комп'ютерного тексту.

Текст звіту з практики перевіряється на наявність текстових запозичень згідно Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті.

Звіт з практики повинен бути перевірений самостійно здобувачами вищої освіти, використовуючи програми, які є у відкритому доступі, крім тих, розробниками яких є фізичні або юридичні особи, зареєстровані на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором / державою-окупантом або Університетом.

Керівник практики від бази практики ознайомлюється зі звітом виробничої практики.

До звіту прикладається щоденник практики. У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики. В ньому згідно з строками практики зазначаються дати прибуття й вибуття студента-практиканта, які завіряються підписом керівника практики від підприємства та печаткою. Щоденник практики повинен містити календарний графік проходження практики, який складається на основі програми практики. Послідовність вивчення тем і кількість годин може змінюватися залежно від досліджуваного суб'єкта господарювання. Календарний графік проходження практики підписується керівниками практики від кафедри та від підприємства (організації, установи) й завіряється печаткою. В розрізі кожного виду роботи з урахуванням програми практики записи у щоденнику можуть бути по кожному дню з фіксацією роботи, яку виконував студент. В останній день практики керівник практики від підприємства (організації, установи) дає відгук-характеристику і оцінку роботи студента на практиці, завіривши їх підписом і печаткою.

9. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів

Підведення підсумків практики проводиться після її завершення за результатами виконання програми практики. Звіт з виробничої практики захищається студентом перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

За підсумками виробничої практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку, який виставляється після її закінчення протягом екзаменаційної сесії головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики студентом, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника, звіту з практики та виконання індивідуального завдання.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання виробничої практики наведена в табл. 8 та табл. 9.

Таблиця 8

Схема нарахування балів з виробничої практики «Комплексна зі спеціальності»

Види робіт, що підлягають оцінюванню		Максимальна кількість балів
Результати проходження практики студентом, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики		0-30
Якість оформлення і змістовність наповнення щоденника, звіту з практики та виконання індивідуального завдання		0-29
Загальна кількість балів, нарахована керівником практики від кафедри (до захисту)		0-59
Презентація студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії		0-41
Підсумкова оцінка:	кількість балів: за 100-бальною шкалою	
	за 4-бальною шкалою	
	оцінка ЄКТС	

Таблиця 9

Шкала та критерії оцінювання виробничої практики

Кількість балів	Критерії оцінювання
Результати проходження практики студентом, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики	
16-30	відгук-характеристика від підприємства позитивна, містить схвальні відгуки щодо проходження студентом практики, що свідчить про опанування програми практики, високий рівень теоретичних знань та вмінні володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати

	показники, що характеризують стан фінансових систем; вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань; виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення; визначати місце і значення облікової, аналітично-цифрової, статистичної та інформаційної систем у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання; оцінювати процеси та явища, що відбуваються у сфері залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери й інших галузей економіки.
11-15	відгук-характеристика має незначні зауваження щодо проходження студентом практики, що свідчить про опанування програми практики, достатній рівень теоретичних знань та вмінні володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; вміти на середньому рівні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань; виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення; визначати місце і значення облікової, аналітично-цифрової, статистичної та інформаційної систем у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання; на середньому рівні оцінювати процеси та явища, що відбуваються у сфері залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери й інших галузей економіки.
6-10	відгук-характеристика має значну кількість зауважень щодо проходження студентом практики, що свідчить про часткове опанування програми практики, задовільний рівень теоретичних знань та вмінь володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); аналізувати на задовільному рівні фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати на задовільному рівні набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого

	професійного розвитку; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань; виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення; визначати місце і значення облікової, аналітично-цифрової, статистичної та інформаційної систем у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання; оцінювати процеси та явища, що відбуваються у сфері залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери й інших галузей економіки.
1-5	відгук-характеристика негативна, містить значну кількість зауважень щодо проходження студентом практики, що свідчить про часткове опанування програми практики, низький рівень теоретичних знань та вмінь володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; на низькому рівні ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань; виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення; на низькому рівні визначати місце і значення облікової, аналітично-цифрової, статистичної та інформаційної систем у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання; оцінювати процеси та явища, що відбуваються у сфері залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери й інших галузей економіки.
0	в разі не виконання програми практики, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів
Якість оформлення і змістовність наповнення щоденника, звіту з практики та виконання індивідуального завдання	
16-29	програму практики та індивідуальне завдання виконано в повному обсязі, на високому рівні, звіт і щоденник оформлено згідно вимог, можуть містити незначні стилістичні помилки, що свідчить про високий рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність планувати та управляти часом, вчитися і оволодівати сучасними знаннями та показує вміння володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

11-15	програму практики та індивідуальне завдання виконано в повному обсязі, звіт та щоденник оформлені з незначними порушеннями вимог, наявні незначні граматичні та стилістичні помилки, що свідчить про достатній рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність планувати та управляти часом, вчитися і оволодівати сучасними знаннями та показує вміння на достатньому рівні володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань
6-10	поставлені завдання практики та індивідуальне завдання виконано не в повній мірі, звіт має помилки та зауваження, не відповідає вимогам, щоденник заповнений не повністю, що свідчить про задовільний рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність на задовільному рівні планувати та управляти часом, вчитися і оволодівати сучасними знаннями та показує вміння володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань
1-5	наявність суттєвих недоліків або ж повної невідповідності програми практики, звіт не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, що свідчить про часткову здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність на низькому рівні планувати та управляти часом, вчитися і оволодівати сучасними знаннями та показує вміння володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування); не можливість в повній мірі ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; низький рівень навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань
0	в разі відсутності звіту та щоденника з практики, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

Презентація студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії	
30-41	студент демонструє глибокі знання, вільно володіє матеріалами виконаних завдань практики, дає правильні, обґрунтовані, осмислені відповіді на поставлені питання, що свідчить про високий рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, виявив навички гнучкого мислення, відкритості до нових знань; розуміння методології визначення і методів отримання економічних даних; вміння на високому рівні аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
20-29	студент володіє матеріалами виконаних завдань практики, має високу комунікативну культуру, але відповіді на поставлені питання мають окремі помилки та неточності, недостатньо обґрунтовані та осмислені, що вказує на достатній рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, виявив навички гнучкого мислення, відкритості до нових знань; розуміння на достатньому рівні методології визначення і методів отримання економічних даних; вміння аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
11-19	студент володіє матеріалами лише в часті виконаних завдань практики, відповіді на запитання комісії містять грубі помилки, що свідчить про середній рівень здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, виявив навички гнучкого мислення, відкритості до нових знань; не повне розуміння методології визначення і методів отримання економічних даних; не можливість на достатньому рівні аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
1-10	студент не володіє матеріалами виконаних завдань практики на низькому рівні, не виявляє самостійності суджень, відповіді на запитання комісії в більшій мірі відсутні, що свідчить про низький рівень абстрактного мислення, аналізу та синтезу, низький рівень здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях, виявив навички гнучкого мислення на низькому рівні,

	відкритості до нових знань; розуміння методології визначення і методів отримання економічних даних; низькі вміння аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем; аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію; низький рівень навиків застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
0	студент не володіє матеріалами виконаних завдань практики, не виявляє самостійності суджень, відповіді на запитання комісії відсутні, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2019. 198 с.
2. Азаренкова Г. М., Біломістний О. М., Біломістна І. І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : підруч. Київ : УБС НБУ, 2019. 303 с.
3. Алескерова Ю. В. Фінансовий ринок : підруч. Хмельницький. 2019. 384 с.
4. Банківська система : підруч. / [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
5. Банківська система : навч. посіб. / укл.: П.О. Нікіфоров, О.М. Гладчук, М.Г. Марич, М.П. Федішин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. 2023. 224 с.
6. Банківська система : навч. посіб. / Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 580 с.
7. Бердар М. Фінанси підприємств : посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 280 с.
8. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Люта О. В., Пігуль Н. Г. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с.
9. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
10. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О. І., Чубка О. М. Фінанси підприємств : підруч. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2024. 340 с.
11. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
12. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем». 2022. 307 с.
13. Пильнова В. П. Фінансова санація і банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ : ДУТ, 2021. 164 с.
14. Полінкевич О. М., Лещук В. П. Фінансова санація та банкрутство підприємств : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

15. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 402 с.
16. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. Національний університет Києво-Могилянська академія. Київ : НаУКМА, 2022. 205 с.
17. Сокурєнко В. В. Фінанси підприємств : підруч. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
18. Солодовник О.О. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах трансформації економічних відносин : монографія. Харків : Лідер, 2020. 392 с.
19. Сосновська О. О. Страхування : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
20. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
21. Трусова Н. В., Нестеренко С. А., Якушева І. Є. Фінансовий ринок : навч. посіб. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.
22. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Вид-во ПП «Астроя», 2020. 434 с.
23. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с.
24. Фінанси підприємств : підруч. / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
25. Фінанси підприємств: розрахункова робота : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Економіка і бізнес» спец. 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: О. В. Костюнік, С. О. Тульчинська, О. С. Солосіч. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 51 с.
26. Фондовий ринок : підруч. / за ред. В.Д. Базилевича. Київ, 2016. 686 с.
27. Чумак В. Д., Безкровний О. В., Бражник Л. В. Фінансова діяльність аграрних підприємств : навч. посіб. Полтава : ПДАУ, 2022. 211 с.
28. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 368 с.
29. Юрчишина Л. Фінанси підприємств : навч. посіб. Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця, 2023. 252 с.

Допоміжні

1. Безкровний О. В., Дорошенко О. О. Навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи з дисципліни Податкова система для здобувачів вищої освіти очної та заочної форм навчання [11-те вид., доп. і перероб.]. Полтава : ПДАУ, 2024. 187 с.
2. Благун І. І. Банківська система України в умовах турбулентності фінансового ринку: теорія, методологія, практика : монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ Прикарп Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2020. 363 с.
3. Бурмінова М., Зоря С. Накопичувальне страхування життя. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та*

проблеми практики : матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 36–37.

4. Гончаренко І. Г., Дудченко Н. В. Загрози та перспективи розвитку страхових компаній України у період пандемії COVID-19. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2021. № 3 (120). С. 108–113.

5. Горулько Л., Зоря С. Страховий ринок України в умовах воєнного стану. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 70–72

6. Демянчук М. А. Страхові послуги : практикум для студентів економічних спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Одеса : Одес. нац. ун. ім. І.І. Мечникова, 2021. 106 с.

7. Дорошенко О. О., Зоря С. П., Дроботя Я. А. Оподаткування прибутку страхових компаній. *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за результатами науково-дослідної роботи 2021-2022 років* (м. Полтава, 17- 18 травня 2023 року). Полтава : РВВ ПДАУ, 2023. С. 184–185.

8. Дроботя Я. А., Дорошенко О. О. Оцінка банківських ризиків. *Ефективна економіка*. 2023. № 3. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.35>.

9. Дроботя Я. А., Бражник Л. В. Диджиталізація банківської діяльності та платіжних систем. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 51. С. 261 – 267.

10. Дроботя Я. А., Дорошенко О. О., Яременко А. С. Ризик ліквідності комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.81.

11. Дроботя Я. А., Бражник Л. В., Дорошенко О. О. Диджиталізовані інновації банківського бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/157>.

12. Заволока Ю. М., Єфременко А. Г., Малащенко Ю. А. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 102-106.

13. Зоря С.П. Економічна сутність та напрями оцінки конкуренції на страховому ринку. Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (м. Полтава, 22-23 квітня 2020 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2020. С.155–157.

14. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д. Р. Цифровий маркетинг як основа підвищення страхової культури та забезпечення ефективності управління діяльності страховика. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 66. С. 232-236. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/42.pdf

15. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д. Р. Роль страхування у системі забезпечення продовольчої та економічної безпеки у період воєнного стану в

- Україні. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Вип. 3(03). URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/105/97> DOI: 10.32782/dees.3-7
16. Зоря С. П., Ромаш Д. В. Диджиталізація страхового ринку України. *Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації*: матеріали ІХ Інтернет-конференції (Одеса, 4-5 квітня 2024 р.) / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д. В. Завадської. Одеса: ОНЕУ, 2024. С. 194–196.
  17. Зоря С. П., Зоря О. П. Навчально-методичний посібник з дисципліни Страхування для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» [2-ге вид. перероб. та допов.]. Полтава : ПДАА, 2018. 202 с.
  18. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг : Постанова Правління Національного банку України від 29 липня 2022 р. № 163. *Національний Банк України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>.
  19. Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті : Постанова Правління НБУ від 03.03.2023 № 16. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-23#Text>
  20. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
  21. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
  22. Ковальчук В. Г., Грищенко А. С. Сучасні персонал-технології у системі управління персоналом банку. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 144–150. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/23.pdf
  23. Кондратенко Н. О. Великих К. О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студентів бакалаврату усіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
  24. Кривошея В., Зоря С. Особливості дії договорів страхування в період воєнного стану. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року). Полтава, 2022. С. 64–65.
  25. Кузнєцова Є.А. Фінансово-правове регулювання фондової біржи як професійного учасника ринку цінних паперів в Німеччині. *Людина і закон : публічно-правовий вимір* : збірник матеріалів і тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 02-03 жовтня 2020 року). Дніпро : Правовий світ, 2020. С. 28–31.
  26. Лесюк А.С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 83–88.

27. Малиш В., Зоря С. Сутність та значення майнового страхування. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 194–196.
28. Марценюк О. В., Руда О. Л. Аналіз сучасного стану функціонування фондового ринку України. *The scientific heritage*. 2020. № 47. Vol. 7. Р. 41-52 URL: <http://tsh-journal.com/wp-content/uploads/2020/06/VOL-7-No-47-47-2020.pdf>
29. Мельник О.І., Капітан І.М. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/60.pdf
30. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджено наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. (у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р.). URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=111503bd-ca7f-4dee-b07c-c66c2aa28e03&title=MetodichniRekomendatsiiSchodoViiavlenniaOznakNeplatospromozhnost>
31. Москвін Б. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 2. С. 58-68.
32. Олійник Т. О., Кобиляцька Т. А. Експрес-діагностика банкрутства підприємства. *Тиждень науки* : тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 15–19 квітня 2019 р. / Редкол. В. В. Наумик (відпов. ред.). Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. URL : <http://www.zntu.edu.ua/>
33. Пікус Р.В., Лялькін О.С. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах сучасних викликів. *Інвестиції практика та досвід*. 2022. № 3. С. 41–48.
34. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
35. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
36. Про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг : інструкція затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 163. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
37. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
38. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
39. Про платіжні послуги : Закон України від від 30 червня 2021 р. № 1591-IX Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n1249>.

40. Про страхування : Закон України від 18 листоп. 2021 р., № 1909-IX / *Відомості Верховної ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
41. Про затвердження примірних форм плану санації боржника у справі про банкрутство та плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність : Наказ Міністерства юстиції України від 24.10.2019 р. № 3258/5. URL: <https://minjust.gov.ua/m/normativno-pravovi-akti-z-pitan-bankrutstva>
42. Про затвердження Порядку погодження планів санації : Наказ Фонду державного майна України від 04.03.2020 р. № 403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0334-20#Text>
43. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 29.05.2006 р. № 3480-IV. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/print1491296480899025>.
44. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14 грудня 2021 р. № 1953- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> .
45. Рузакова О. В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. Том 1. С. 7-13.
46. Самко О. О. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Тексти лекцій для студентів спеціальності 051Економіка освітньою програмою Економіка підприємства денної форми навчання. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 112 с.
47. Селіванова К. В., Ключко Л. А. Фондовий ринок в Україні : проблеми та основні напрями їх вирішення. *Молодий вчений*. 2020. № 4. С. 352–355. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/4/73.pdf>
48. Семенова С. М. Санація балансу для покращення фінансового стану підприємства. *Review of transport economics and management*. 2020. Вип. 3(19). С. 164-176.
49. Семенова К. Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 5-6 (282-283). С. 77-82.
50. Середа О. Фінансування бюджетних установ: проблеми і перспективи. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-53>.
51. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України : особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107.
52. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Зоря С. П. Напрями аналізу прибутковості діяльності страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 76. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2024/76_2024/15.pdf.
53. Фукс Н.А. Загальні положення про цінні папери в законодавстві України про ринки капіталу (прогресивні нововведення та перспективи

удосконалення). *Аналітично-порівняльне законодавство*. 2024. № 3. С. 412-417. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.71>

54. Фондовий ринок : практикум : навч. посіб. для студ. спец. 051 «Економіка» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Дергалюк М.О. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. URL : https://www.fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Fondovyi_rynok_Praktykum_2023.pdf

55. Чепульченко Т. О., Монаршук А. О. Правове регулювання фондового ринку в Україні: проблематика та перспективи розвитку. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 276–282.

56. Чумак В. Д., Безкровний О. В., Кіріченко Н. О. Фінансові аспекти забезпечення прибуткової діяльності сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/560/567>.

57. Чумак В., Бражник Л. Оподаткування доходів громадян: проблеми та вдосконалення. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 22-23 березня 2023 р. Львів, 2023. С. 205–207.

58. Чумак В. Д., Гвізджинська І. Ю. Прогнозування можливого банкрутства підприємств на основі дискримінантного аналізу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-25>

59. Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств : навч.-метод. посіб. для проведення практичних занять та самостійного вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів денної та заочної форми навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування. Полтава : ПДАУ, 2021. 183 с.

60. Чумак В. Д., Дорошенко О. О., Кіріченко Н. О. Система виявлення та подолання фінансової кризи в умовах сільськогосподарських підприємств: механізм впровадження та реалізації. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10300>.

61. Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в Україні в умовах гібридних загроз : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 370 с.

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України : веб-сайт. URL: ukrstat.gov.ua.

2. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/>

4. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Державної податкової служби. URL: <https://tax.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL : <http://www.ssmc.gov.ua>.

Додаток А
Зразок оформлення титульного аркуша

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗВІТ

з виробничої практики «Комплексна зі спеціальності»
студента освітньо-професійної програми
Фінанси, банківська справа та страхування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок ____ курсу ____ групи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми здобуття освіти

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

База практики:

(назва підприємства, установи, організації)

(район, область)

Керівник практики від бази практики:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Захист звіту відбувся _____
(дата)

Оцінка: за 4-бальною шкалою _____
за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____

Члени комісії: _____
(прізвища та ініціали)

Полтава 20____

